

Zbigniew S u c h e c k i, *Kościół a Masoneria*, Kraków 2002, Wydawnictwo „M”, s. 160<sup>1</sup>.

Wydawnictwo „M” w Krakowie wydało szczegółowo opracowaną książkę Zbigniewa Suheckiego OFMConv, profesora w dziedzinie sankcji karnych w Kościele oraz majątkowego prawa kościelnego na Papieskim Uniwersytecie Laterańskim i wykładowcy prawa kanonicznego na Wydziale Papieskim św. Bonawentury – *Seraphicum* w Rzymie, poświęconą tematyce wolnomularstwa w prawie kanonicznym.

Nie brakuje, szczególnie w języku włoskim, publikacji poświęconych wolnomularstwu (popularnie zwanemu masonerią). Nie wszystkie jednak posiadają tę samą wartość naukową. Wśród nich znajdujemy wiele pozycji opartych na legendarnych opowiadaniach, podejmujących tematykę w sposób mało poważny i pozbawiony jakiegokolwiek krytyki naukowej. Tymczasem, aby dobrze zrozumieć fenomen uniwersalny tej instytucji, trzeba dokonać pewnych wyborów metodologicznych pozwalających wyeliminować bibliografię na ten temat, nie posiadającą żadnej wartości naukowej.

W niniejszej publikacji Autor podejmuje tę bardzo aktualną problematykę. Masoneria jest zagadnieniem, na temat którego publikacje – z punktu widzenia prawa kanonicznego – prawie nie istnieją. Daje się zauważyć również brak pogłębionych studiów krytycznych, prowadzonych przez naukowców katolickich, pod kątem porównania z filozofią, teologią i prawem. Publikacja, o której mowa, stanowiąc pewne kompendium wiedzy kanonicznej na temat masonerii, uzyskuje dodatkowy atut także ze względu na fakt wydania jej w języku polskim i w Polsce, gdzie możemy spotkać jedynie nieliczne opracowania tego zagadnienia w świetle prawa kanonicznego. Autor w swojej publikacji umiejętnie, w sposób bardzo systematyczny i w miarę pełny, zaprezentował przepisy Kościoła katolickiego, ukazujące w sposób jednoznaczny jego stanowisko w relacji do masonerii.

Istnienie około 600 różnych i o zróżnicowanych walorach dokumentów wydanych przez papieży przeciwko wolnomularstwu ukazuje m.in. zarówno ogromne niebezpieczeństwo, jakie Magisterium Kościoła dostrzega od zawsze ze strony masonerii, jak i duże zainteresowanie, jakie zdołała ona wzbudzić wśród licznych katolików.

Różni naukowcy zajęli się pogłębieniem i opracowaniem okresu historycznego i publicystycznego masonerii, co pozwoliło poznać początki tej instytucji. Natomiast praca prof. Suheckiego odnosi się do masonerii uniwersalnej, współczesnej. W swoich pogłębionych kwerendach Autor, analizując rozporządzenia normatywne Kościoła, przewidziane w relacji do wolnomularstwa, zwraca szczególną uwagę na ustawodawstwo zawarte w Kodeksie z 1917 r. i w licznych dokumentach wydanych

---

<sup>1</sup> Publikacja niniejsza stanowi streszczenie innej pozycji tegoż samego autora wydanej w języku włoskim. Por. Z. S u c h e c k i, *La Massoneria nelle disposizioni del „Codex Iuris Canonici” del 1917 e del 1983*, Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana 1997, s. 244.

przez papieży oraz kongregacje, aby potem dotrzeć do rozporządzeń Kodeksu z 1983 r. W tym miejscu należy zaznaczyć, iż Autor nie ogranicza się jedynie do suchego, chronologicznego wyłożenia faktów z historii masonerii i relacji, jakie miały miejsce przez dziesiątki lat pomiędzy Kościołem a wolnomularstwem oraz niezwykle dokładnego zaprezentowania dokumentów na ten temat. Idzie o wiele dalej, analizując je i wysuwając swoje spostrzeżenia i wnioski. Ponadto, dokumenty przytaczane w omawianej pozycji niejednokrotnie są publikowane po raz pierwszy. W taki sposób przedstawione i opracowane dokumenty normatywne w relacji do masonerii ukazują wielką panoramę zagadnienia.

Książka o. Zbigniewa Sucheckiego może być przydatna nie tylko naukowcom, ale także tym, którzy nie przezwyciężyli jeszcze wewnętrznych wątpliwości, co do jasnego stanowiska norm wydanych przez Kościół w relacji do masonerii lub muszą przeciwstawiać się rozszerzanej opinii, sugerującej doskonałą możliwość pogodzenia stanowiska Kościoła i masonerii, jakby Kościół nigdy nie wypowiedział się przez swój Urząd Nauczycielski o niemożności pogodzenia wiary katolickiej z przynależnością do wolnomularstwa. Pomoc, której może udzielić właśnie ta pozycja, wynika także z faktu, że została ona opracowana przez kanonistę piszącego jako profesjonalista oraz argumentującego swój sposób rozumowania i swoje przekonania szeroko przytoczonymi dokumentami.

Kompozycja książki – jasna i bardzo logiczna – rozpoczyna się prezentacją Onorato Bucci, profesora Uniwersytetu Studiów *Molise*, Papieskiego Uniwersytetu Laterańskiego oraz konsultora Papieskiej Rady ds. Interpretacji Tekstów Prawnych Kościoła. Po prezentacji i wstępie następuje część zasadnicza pozycji podzielona na trzy rozdziały. W pierwszym – znajdujemy informacje o powstaniu i organizacji masonerii współczesnej. W drugim – w sposób krótki i systematyczny są zebrane źródła kan. 2335 KPK z 1917 r. dotyczące masonerii. Autor podkreśla brak pozycji naukowych dotyczących źródeł tegoż kan. 2335 oraz komentarzy do niego. Książka, o której mowa, przytacza dokumenty Stolicy Apostolskiej ze szczególnym uwzględnieniem rozporządzeń Kongregacji Nauki Wiary wydanych w latach 1949-1983 oraz schematów przygotowawczych do nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r., jak również dokumenty Papieskiej Komisji Rewizyjnej Prawa Kanonicznego. Analiza tych rozporządzeń i wyników prac Komisji Papieskiej ds. Rewizji Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r. lepiej pomaga zrozumieć ewolucję kan. 2335, który ostatecznie został zawarty w kan. 1374 KPK z 1983 r.

Trzecia część książki poświęcona jest analizie stanowiska Kościoła w relacji do masonerii wyrażonego w dokumentach Kongregacji Nauki Wiary. Pod uwagę wzięto deklarację Kongregacji Świętego Oficjum *Confirmantur normae Codicis Iuris Canonici circa sectae massonicae et ipsarum fautores* wydaną w 1949 r., która potwierdza rozporządzenie Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1917 r. Następnie Autor doprowadza czytelnika do poznania innych dokumentów przygotowawczych i rozwijających temat w relacji do nauki Soboru Watykańskiego II w kwestii wolnomularstwa. Wśród tychże znajdujemy list zastrzeżony *Complures episcopi* Kongregacji Nauki Wiary (18 VII 1974) z sukcesywnym wyjaśnieniem stanowiska Kościoła na temat przynależności katolików do stowarzyszeń masońskich w Deklaracji z 26 lutego 1975 r. oraz 17 lutego 1981 r. Kolejno zostaje przedstawiona dokumentacja dotycząca próby

dialogu pomiędzy Kościołem katolickim a masonerią, rozpoczętego poprzez nieformalne spotkania ekspertów Kościoła katolickiego i masonerii. Takie spotkania zapoczątkowano w Austrii, Włoszech i Niemczech. Dzięki pogłębionej analizie rytuałów i masońskiego świata duchowego stwierdzono, iż przynależność jednocześnie do Kościoła katolickiego i masonerii jest wykluczona – niemożliwa. Deklaracja Konferencji Episkopatu Niemiec z 28 kwietnia 1980 r. przytoczona w książce potwierdza wymienioną sprzeczność między doktryną Kościoła katolickiego a masonerią.

Dla lepszego zrozumienia ewolucji kan. 2335 KPK z 1917 r. (kan. 1374 KPK, 1983) konieczne jest zapoznanie się z aktami oraz dokumentami Sesji Plenarnej Papieskiej Komisji do Rewizji Kodeksu Prawa Kanonicznego, która miała miejsce w dniach 20-29 października 1981 r.<sup>2</sup>, zaś w sposób szczególny z tekstem *Quintae questione speciale* rozpatrzonym w czasie tejże sesji. Ze szczegółowej analizy tych dokumentów, dokładnych i precyzyjnych komentarzy oraz obfitej bibliografii zebranej przez Autora jasno wynika niezmiennie stanowisko Kościoła względem masonerii.

Sukcesywnie zostaje przedstawione aktualne stanowisko Kościoła i przepisy prawne zawarte w KPK z 1983 r., dotyczące stowarzyszeń, które działają w jakikolwiek sposób przeciw Kościołowi. Autor podkreśla, iż zniesienie kan. 2335 KPK z 1917 r., który wymierzał karę ekskomuniki *latae sententiae simpliciter* zarezerwowanej Stolicy Apostolskiej przeciwko „nomen dantes sectae massonicae aliisve eiusdem generis associationibus quae contra Ecclesias vel legitimas civiles potestates macchinantur...” nie oznacza, że Kościół zmienił swoje stanowisko w relacji do wolnomularstwa.

Na potwierdzenie tego sformułowania Autor przytacza fakt, iż dzień wcześniej przed wejściem w życie KPK z 1983 r., Kongregacja Nauki Wiary wydała 26 listopada 1983 r. Deklarację *Quaesitum est* na temat masonerii, gdzie precyzuje jasno „niezmienny osąd negatywny Kościoła” na temat przynależności katolików do stowarzyszeń masońskich. Jeśli więc nawet przepisy karne obecnego Kodeksu nie przewidują żadnej sankcji w relacji do wiernych, którzy wstępują do masonerii, ponieważ ta sankcja karna nie została w sposób jasny wymieniona przez ustawodawcę, wyżej wymieniona Deklaracja stwierdza, że „należący do stowarzyszeń masońskich są w grzechu ciężkim” i zabrania im korzystania z prawa przystępowania do komunii św.

Powyższe fakty prowadzą Autora do sformułowania tezy końcowej. Stwierdza w niej, iż nawet jeśli obecny Kodeks nie wymienia wyraźnie masonerii czy innych podobnych stowarzyszeń działających przeciwko Kościołowi lub prawnej władzy cywilnej, wobec których nie jest wymierzana kara ekskomuniki, to jednak wyrażając się w sposób ogólny względem „stowarzyszeń, które działają przeciwko Kościołowi”, przytoczone źródła nie pozostawiają żadnych wątpliwości co do jednoznacznie niezmiennego stanowiska Kościoła.

---

<sup>2</sup> *Wstęp* do Kodeksu Prawa Kanonicznego, wydany w 1984 r. przez Pallottinum, s. 35 podaje termin Sesji w dniach 20-28 października.

Książka posiadająca taką strukturę została ponadto wzbogacona dodatkiem w postaci tekstu łacińskiego, jak i tłumaczenia polskiego sześciu podstawowych dokumentów Stolicy Apostolskiej wydanych w latach 1949-1983. Na nich Autor zasadniczo opiera swoją refleksję na temat niemożności pogodzenia nauczania masonerii z wiarą i przynależnością do Kościoła katolickiego. W omawianej książce zostaje ponadto przedstawiona szeroka bibliografia zawierająca źródła (s. 137-142), literaturę poprzedzającą Kodeks z 1983 r. (s. 142-145), jak też literaturę pokodeksową (s. 145-149) oraz bibliografię dotyczącą wolnomularstwa (s. 149-156).

Wyjątkowa wartość książki wynika przede wszystkim z dokładnej i precyzyjnej analizy dokumentów pomocnych w przedstawieniu relacji zachodzących między Kościołem katolickim a masonerią w ujęciu historycznym. Oprócz niepodlegającego żadnej dyskusji waloru tej pozycji, wynikającego z faktu, iż podejmuje ona i przedstawia pogłębione studium nowej problematyki, autorowi należy się szczególna pochwała za bardzo precyzyjny i skrupulatny sposób przeprowadzenia kwerendy. Wyjątkowym walorem książki jest ponadto przedstawienie cennego materiału, w większej części nigdy wcześniej nie analizowanego z punktu widzenia naukowego, a tym bardziej kanonicznego. Godna podkreślenia jest również wielka zdolność syntezy zaprezentowana przez Autora, który z precyzją i koherencją przedstawia kwestie dotyczące kwalifikacji prawnych masonerii w świetle dokumentów wydanych przez Stolicę Świętą.

W końcu nietrudno stwierdzić, iż poszukiwania dokonane przez o. Sucheckiego zostały przeprowadzone z wielkim zaangażowaniem i rygiorem naukowym. Autor wykazał się dobrą znajomością przepisów ustawodawczych Kościoła oraz umiejętnością poruszania się wśród nich. Każda teza sformułowana na kartach tej książki jest szeroko udokumentowana poprzez oficjalne dokumenty Kościoła czy też obowiązujące normy z zakresu prawa kanonicznego. Do nich czytelnik zostaje odesłany w przypisach, a następnie ma możliwość zapoznać się z nimi w całości w załączniku (zarówno po łacinie, jak i w języku polskim). Ze względu na swoją bogatą i różnorodną dokumentację oraz zaktualizowaną bibliografię książka może służyć jako wartościowe, rzeczowe kompendium nauki i informacji na temat wolnomularstwa.

*Artur G. Miziński*

Ernst-Wolfgang B ö c k e n f ö r d e, *Państwo prawa w jednoczącej się Europie*, przekład z niemieckiego P. Kaczorowski, redakcja naukowa Z. Stawrowski, Warszawa: Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk 2000, ss. 124.

Ernst-Wolfgang Böckenförde urodził się w Kassel (1930). Studiował prawo, historię i filozofię na Uniwersytecie w Münster i w Monachium. W latach 1983-1995